

TÜRKİYE İLE SURIYE ARASINDA ARAZİ MESAILİNİN KAT'I SURETTE HALLİNİ MUTAZAMMIN ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti ve Fransa Cumhuriyeti.

20 teşrinievvel 1921 tarihli itilafnamenin 7 nci Maddesinde ve mezkûr itilafnamenin 7 nci ve 8 inci Maddelerini itmam eden mektupta münderiç ahkamı nazarı dikate alarak, Türkiye ile Suriye arasındaki hududu kat'i şekilde tesbit etmek suretile iki memleket mütakabil münasebetlerini her türlü şüphe ve tereddütten azade kılarak bu münasebetleri ıslah edecek olan bir arazi anlaşmasının arzettiği faideye kani bulunarak.

Türkiye Cumhuriyeti

Hariciye Vekili, İzmir Mebusu Bay Şükrü Saracoğlu,

Ve Fransa Cumhuriyeti:

Fransanın Türkiyedeki Büyük Elçisi Lejyon Donör nişanının komandör rütbesini haiz Ekselans Bay Massiglyi murahhasları olarak tayin etmişlerdir.

Müşarünileyhima, usulün muvafık buldukları salahiyetnamelerini teati ettikten sonra atideki maddeleri kararlaştırmışlardır:

Madde - 1

Fransa 30 Mayıs 1926, 22 Haziran 1929 ve 3 Mayıs 1939 tarihli protokollerde tarif edilmiş olan hattın:

a) Karasunun şimdiki hududu kattettiği noktadan 230 numaralı taşta kadar, arazi üzerinde tahdidi;

19 Mayıs 1939 da Antakyada imza edilen protokolda tesbit edilmiş bulunan hat ile tetabuk edecek surette;

Şurası mukarrerdir ki, 17 ve 27 numaralı hudud taşları arasındaki Gömid Köyü tamamen Türkiyeye bırakılacak ve hat 224 numaralı taştan Yenişehir-Antakya yolunu Türkiye arazisinde bırakarak doğruca 230 numaralı hudud taşına kavuşacaktır.

b) Ve 419 numarayı taşıyan hudud taşından Askorane'nin takriben 1200 metre cenubu garbisinde bir noktaya kadar şimali şarki istikametinde uzanır, buradan, Askorane ve Kocakayrakın şarkından geçerek Kocakayrakın takriben bir kilometre şimali garbisinde bulunan bir noktaya kadar şimale doğru imtidad edecek;

Bu noktadan itibaren hat, şato harabesinin takriben bir kilometre şimalinde bulunan bir noktaya kadar garba doğru imtidad edecek ve oradan cenubu şarkiyeye doğru giderek (Şato harabesinin garbinde) 1010 rakımlı tepeye erişecektir; bundan sonra cenubu garbi istikametinde Başortaşimalinde, Karaduran Deresine ulaşan derenin yatağını ve nihayet Karaduran Deresini takiben denize vasıl olacak;

Surette tashih edilmesine kendi hesabına muvafakat eyler.

Yukarıda zikri geçen üç bölgede, 19 Mayıs 1939 da mesaisini ikmal etmiş olan komisyon, yeni hattı arazi üzerinde tesbite memur edilecektir.

Bu suretle tayin edilen hattın ötesinde bulunan arazi en geç 23 Temmuz 1939 a kadar Fransız kuvvetleri tarafından tahliye edilecek ve aynı tarihte Fransız makamatının elinde kalan salahiyetlerin devri de ikmal edilmiş bulunacaktır.

Madde - 2

Birinci Maddenin son fıkrasında mevzuubahs aıazide mütemekkin Hatay vatandaşları Türkiye tabiyetini bihakkin iktisap edecektir.

Madde - 3

İkinci Madde mucibince Türkiye tabiyetini iktisap eden 18 yaşını müteceviz olan kimseler işbu Anlaşmanın mer'iyete girdiği tarihten itibaren 6 aylık bir müddet zarfında Suriye veya Lübnan tabiyetini ihtiyar etmek hakkını haiz olacaklardır.

Balada mezkür hakdan istifade etmek isteyen kimseler ikametgahlarının merbut bulunduğu idari makama bu hususta bir beyanname tevdi edeceklerdir. Kendilerine bir makbuz verilecektir. Hakkı hıyarı istimal edenlerin listeleri, mümkün mertebe kısa fasılalarla, Fransız Konsolosluğuna tevdi olunacaktır.

Madde - 4

Üçüncü Maddenin ahkamına tevfiakan hakkı hıyarlarını istimal eden kimseler, müteakib 18 ay zarfında ikametgahlarını, Türkiyenin haricine nakletmeğe mecbur olacaklardır.

Bunlar, mutasarrıf oldukları emvali gayrimenkuleyi tasfiyeye mecbur olacaklar ve hertürlü menkul mallarile hayvanlarını elden çıkarmak veya beraberlerinde götürmek hususunda serbest olacaklardır.

Balada mevzuubahis tasfiyeden mütehassil mebalığ, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İskenderun şubesinde bir bloke hesaba yatırılacak ve bu mebalığın tarzı nakli Türk ve Fransız Hükümetleri arasında hususi bir Anlaşma ile kararlaştırılacaktır.

Bu Maddenin birinci fıkrasında mezkür kimselerin elinde bulunan Türk parasından gayri mebalığ işbu Anlaşmaya mülhak Prose-Verbalde tesbit olunan şekilde ihraç olunabilecektir.

Madde - 5

2 nci, 3 ncü ve 4 ncü Maddeler ahkâmının tatbikından mütevellid bütün hususatta evli kadınlar, kocalarına ve 18 yaşından aşağı çocuklar, ebeveynlerine tabi olacaklardır.

Madde - 6

Fransa Hükümeti, Fransız Devletine aid bir arsa üzerinde kain bulunan ve olduğu gibi idame edilecek olan İskenderun Askeri Mezarlığının bakımı ve muhafazası için bir bekçi tayinine hakkı olacaktır.

Madde - 7

Türkiye, 30 Mayıs 1926 tarihli itilaf, 22 Haziran 1929 tarihli Protokol ve 3 Mayıs 1930 tarihli Protokol ile tarif ve işbu Anlaşma ile tashih edilmiş olan hattın, arazisinin kat'i hududunu teşkil ettiğini tasdik eder.

Binaenaleyh, Türkiye, Suriyenin tamamıyeti mülkiyesine tecavüz, dahili huzurunu ihlal veya tehlikeye koyacak maliyette olan veya bu gayeleri istihdaf eden her hangi bir hareketi takbih eder ve arazisi üzerinde bu mahiyetteki her hareketi men ve icabında tenkil etmeği taahhüd eder.

Madde - 8

Evvelki muahedelerin ve Anlaşmaların hiç bir hükmü, 7 nci Maddedeki taahhütnamelere mugayır addedilerek tefsir edilemeyecektir.

Madde - 9

Yüksek Akid Taraflardan Türkiye kendi arazisinde ve Fransa Suriye arazisi üzerinde iki komşu memleketin emniyet veya rejimleri aleyhine müteveccih hareketlerin ihzar ve ikamı men için muktazi bütün tedbirleri ittihaz edeceklerdir.

Madde - 10

Yeni bir Anlaşmanın akdini mümkün kılmak maksadile, 30 Mayıs 1926 tarihli dostluk ve iyi komşuluk İtilafı ile mütemmim anlaşmaların mer'iyeti, 15 Mart 1940 tarihine kadar temdid olunmuştur.

Bu senedlerin ahkamı, 30 Mayıs 1926, 22 Haziran 1929 ve 3 Mayıs 1930 tarihli protokollerle, işbu anlaşmada derpiş olunan tashih mucibince tesbit edilen Türkiye-Suriye hududunun heyeti umumiyesi için muteber olacaktır.

Şu kadar ki, otlak ve yaylak haklarına aid ahkammülga addedilecektir.

Madde - 1

İşbu anlaşma tasdik edilecek ve tasdiknameler mümkün olduğu kadar süratle ve en geç olarak 22 Temmuz 1939 da Pariste teati olunacaktır. Tasdikna-melerin teati günü mer'iyete girecektir.

Tasdiklanılmekal balada isimleri musarrah murahaslar işbu anlaşmayı imza etmişler ve mühürlerini vazeylemişlerdir.

Ankarada iki nüsha olarak 23 Haziran 1939 tarihinde tanzim olunmuştur.

PROTOKOL

Bu günkü tarihli anlaşmanın imzası esnasında zirde vaziülimza salahiyettar murahaslar berveçhi ati ahkamı da kararlaştırmışlardır:

Madde - 1

Türkiye, Suriye ve Lübnan Hükümetlerini, Türkiye ile Suriye arasında arazi meselelerinin kat'i hallini ihtiva eden anlaşmanın 2 nci Maddesi mucibince Türk tabiyetini iktisab edecek ve bu anlaşmanın 3 ncü maddesinde mevzuubahs hakkı hiyari istimal etmeyecek Hatay vatandaşlarının askeri ve mülki tekaüd aidatına müteallik bilcümle vecaibden ibra eder.

Yukarıdaki fıkrada mevzuubahs şeraiti haiz ohnayan eşhasa aid mülki ve askeri aidatı tekaüdiye için Türkiyeye hiç bir mükellefiyet düşmeyecektir.

Madde - 2

1. Fransız tabiiyetindeki eşhası hükmiyenin Hatayda bulunan emval, hukuk ve menafiile aynı tabiiyetteki eşhası hakikiyenin emvali gayrimenkulesi otuz beş milyon Fransız Frangı mukabilinde tamamile Türk Hükümetinin mülkiyetine geçecektir.

Bu meblağdan:

a) Üç milyon Fransız frangı işbu protokolun (1) numaralı lahikasında mezkür emvale mukabil olarak bu günkü tarihli senedler mevkii mer'iyete vazedilir edilmez tediye edilecektir.

b) Yirmi beş milyon Fransız frangı, işbu protokolun mevkii mer'iyete vaz'ını takib eden otuz gün zarfında Fransız Hükümetinin emrine amade bulundurulacaktır.

c) Bakiyesi 23 Ağustos 1939 da kliring hesabına geçirilecektir.

2. İşbu Maddede mezkür eşhası hükmiye, ecnebi parası olarak malik oldukları nukuda bu günkü tarihli anlaşmanın 4 ncü maddesine merbut Prose-Verbal ahkamina tevfiği hareket ederek tasarruf edebileceklerdir.

Türk parası mevcudları, mezkür 4 ncü Maddenin 3 ncü fıkrasında mevzuubahs bloke hesaba nakledilecektir.

3. Fransız tabiiyetindeki eşhası hakikiye ecnebi parası mevcudlarının ve emvali menkulelerinin muhtemel tasfyesinden hasil olacak mebalığın transferi için Anlaşmanın 4 ncü maddesile matufünlehi Prose-Verbal ahkamından müstefid olacaklardır.

Madde - 3

Bu protokolde mevzuubahs ferağ ve intikal muamelatı hiç bir vergiye tabi olmayacak ve hiç bir masrafsız yapılacaktır.

Madde - 4

Payas-İskenderun demiryolu hattı, işbu Protokolun mevkii mer'iyete vaz'ından itibaren 30 günlük bir mühlet zarfında bu hattın işletmesini deruhde edecek olan Türk Devlet Demiryolları idaresine teslim edilecektir.

Devir ve teslim muamelesinin şekli alakadar iki idare arasında tesbit olunacaktır.

Madde - 5

İşbu Protokolde ve bu günkü tarihli Anlaşmada derpiş edilen sureti hal mahfuz kalmak şartile iki Yüksek Akid Taraf ileride işbu Anlaşmadan mütevellid uyuşmalara aid bilumum mali metalibattan müteakabilen sarfin nazar edeceklerini beyan ederler.

Madde - 6

İşbu Protokol tasdik edilecek ve tasdiknameler bu günkü tarihli Anlaşmanın tasdiknamelerle aynı şeraitte teati olunacaktır.

Ankarada iki nüsha olarak 23 Haziran 1939 tarihinde tanzim olunmuştur.

Lahika: I

İkinci Maddeye:

Bu günkü tarihli anlaşmanın mer'iyete vaz'ı akabinde Pariste Hazinei Umumiye Merkez veznedarına üç milyon Fransız frangının tediyesi mukabilinde, Fransa Hatay arazisinde kain askeri emlak ve müştemilatının mülkiyetini tamamen Türkiyeye terkeder, Şöyle ki:

a) İskenderunda kain Derigoın kışlası tesmiye edilen ve elyevm Türk kıtaatının işgali altında bulunan bina,

b) Fransız şark ordusunun telefon şebekesi.

Kışlanın terki Türk kıtaatı tarafından işgali esnasında buldukları hal ve vaziyette, arasına, duvarlar ve binalara şamildir.

Terkedilen şebeke, şehir ve şehirler arası, havai ve tahtelarz hatları, gerek merkez postalarında ve gerekse abonelerin ikametgahlarında mevcut tesisat ve telefon aletlerini ihtiva eder. Halen bu arazide bulunan Fransız kuvvetleri eczasına aid malzeme Fransız ordusunun mülkiyeti altında kalacaktır. Şebekenin teslim şekli, Antakyada Yüksek Akid Tarafların mümessilleri tarafından müştereken tesbit olunacaktır. Şu kadar ki, Fransız kuvvetleri kendilerine luzumlu olan hatları 23 Temmuz 1939 tarihinden evvel ellerinden çıkarmağa mecbur olmayacaklardır.

Ankarada iki nüsha olarak 23 Haziran 1939 tarihinde tanzim edilmiştir.

Lahika: II

Suriye ve Lübnan bankasına aid İskenderun ve Antakyada kain iki binanın mülkiyeti Fransız Devletine ferağ edilmiş ve bedelleri (bir milyon Fransız frangı) protokolü 2 nci Maddesinde kararlaştırılmış olduğu veçhile Türkiye Cümhuriyeti Hükümetince Fransız Hkmetine tediye edilecek toptan paranın hesabında nazari itibare alınmış olan meblağlardan tenzil edilmiştir.

Ankarada iki nüsha olarak 23 Haziran 1939 tarihinde tanzim edilmiştir.

PROSE-VERBAL

Bu günkü tarihle imza olunan anlaşmanın 4 nc Maddesine atfen iki Yüksek Taraf, atideki hususları kararlaştırmışlardır:

Bu günkü tarihli Anlaşmanın 3 ve 5 inci Maddeleri ahkamına tevfiikan hakkı hiyarlarını istimal etmiş bulunan eşhası hakikiye ve mezkr anlaşmanın 1 inci Maddesinin son fıkrasında mevzuubahs edilen arazi üzerinde müesses olup yukarıda anılan hakkı hiyar ile mnasebattar olarak Hatayda tatili faaliyet etmek isteyen Hataylı eşhası hükmiye, işbu anlaşmanın imzası akabinde Hatayda neşredilecek olbabdaki ilan tarihinden itibaren 15 gün zarfında aşığıdaki ahkâmın derpiş ettiği tevdiatı ifa etmiş bulunmak şartile malik oldukları ecnebi paralarını beraberlerinde götürmek salahiyetini haizdir.

Şukadar ki, bu tevdiatın icrası hakkı hiyari istimali veya tatili faaliyet kararı için, bir karine teşkil etmez.

1- Malik oldukları ecnebi paralarını harice çıkarmak arzusunda bulunan balada mezkr eşhası hükmiye, bunları Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası İskenderun şubesine veya onun nam ve hesabına hareket eden Ziraat Bankası Antakya şubesine tevdi etmeğe mecburdurlar; bunlara aid döviz ihraç müsaadesi, Merkez Bankası veya

onun nam ve hesabına hareket eden Ziraat Bankası tarafından muta tevdiat ilmuhaberinin ibrazı ve işbu mebalığın ecnebi dövizlerinin ihracına müteallik ahkâmın Hatayda mevki mer'iyete vazından evvel iktisab edilmiş olduğunun isbatı üzerine kambiyo memurluğu tarafından verilir.

Ledelicab bu mebalıgden, işbu eşhası hükmiyenin, marrüzzikir Anlaşmanın 2 ve 3 ncü Maddeleri mucibince Türkiye tabiiyetini iktisab ve muhafaza etmiş bulunan eşhasa tevdi tarihinde borçlu oldukları ecnebi parasile olan mebalıg tenzil edilecektir.

İşbu eşhası hükmiyenin elinde bulunup marüzzikir ecnebi dövizlerin ihracına müteallik ahkâmın mevki meriyete vazını müteakib iktisab edilmiş bulunan ecnebi paraları Türk parasına tahvil edilmelidir. Bu ecnebi paraları ancak Anlaşmanın 4 ncü Maddesinin 3 ncü fıkrası ahkâmına tevfikân transfere edilebilirler.

2. İhracaat ticaretile meşgul eşhası hükmiye ve hakikiye tevdi ettikleri mebalıgın, ecnebi dövizlerin ihracına müteallik ahkâmın Hatayda mevki mer'iyete vaz'ı tarihini müteakib ihraç edilmiş emtia bedelini teşkil etmediğini isbat etmelidirler.

Ecnebi dövizlerin ihracına müteallik marrüzzikir ahkâmın rejimi tahtında ihraç edilmiş emtia karşılığını teşkil eden ecnebi dövizler balada derpiş edilen transfer usulüne dahil olamayacağından, bu ihracatçılar tarafından ecnebi dövizi idhali hususunda alınmış olan taahhüdler baki kalırlar.

3. Baladaki 2 nci fıkrada mezkür zümreye dahil bulunmayan eşhası hakikiye tevdi edecekleri dövizlerin menşeiini isbata mecbur değildirlir. Tevdi ilmuhaberlerinin ibrazı üzerine döviz transfer müsaadesi kendilerine derhal verilir.

4. Altın meskukat ihraç hususunda ecnebi dövizlerin tabi olduğu ahkama tabi olacaktır.

Ankarada 23 Haziran 1939 tarihinde iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Ankara, 23 Haziran 1939

Bay Büyük Elçi,

Bu günkü tarihli Türkiye ile Suriye arasında arazi mesailinin kat'i surette hallini mutazammın Anlaşmaya atfen zirdeki hususatı Zati Devletlerine arz etmekle Şeref kesbeylerim:

Bu günkü tarihli Anlaşmaların ahkâmı hususiyesine hâle gelmeksizin, Türkiye Hükümeti, alakadarlar tarafından bu hususta taleb vaki olduğu takdirde, Anlaşma tarihinde mezkür Anlaşmanın birinci Maddesinde istihdaf edilen arazide mütemekkin olup ecnebi parasile olan nukudu mevcudelerini ve her nevi emvallerinin muhtemel tasfiyesinden mütevellid mebalığı bu arazi haricine çıkarmak arzusunda bulunan ecnebi tabiiyetindeki eşhası hakikiye ve hükmiyenin Anlaşmanın 4 ncü Maddesi ve matufünlehi Prose-Verbal ahkâmından istifade ettirmek kararındadır.

İhtiramatı faikânın kabulünü rica ederim. Bay Büyük Elçi.

Ekselans Bay René Massigli

Fransa Büyük Elçisi

Ankara

Ankara, 23 Haziran 1939

- Bay Vekil,

Zati Devletiniz, 23 Haziran tarihli mektubile, bu günkü tarihli Türkiye ve Suriye arasında arazi mesailinin kat'i surette hallini mutazammın Anlaşmaya atfen bana aşağıdaki hususati iř'ar buyurmak lütfunda bulundunuz:

"Bu günkü tarihli Anlaşmaların ahkamı hususiyesine halel gelmeksizin Türkiye Hkmeti alakadarlar tarafından bu hususta talep vaki olduğu takdirde Anlaşma tarihinde mezkr Anlaşmanın 1 inci Maddesinde istihdaf edilen arazide mütemekkin olup ecnebi parasile olan nukudu mevcudelerini ve her nevi emvallerinin muhtemel tasfiyesinden mütevellid mebalığ bu arazi haricine çıkarmak arzusunda bulunan ecnebi tabiiyetindeki eşhası hakikiye ve hükmiyenin Anlaşmanın 4 nc Maddesi ve matunfnlehi Prose-Verbal ahkamından istifade ettirmek kararındadır."

Sened ittihaz ettiğim bu iř'arınızı aldığımı arz ile kesbi Şeref eylerim.

İhtiramatı faikanın kabulünü istirham ederim. Bay Vekil.

Ekselans Bay Şükrü Saracoğlu

Hariciye Vekili

Ankara

Ankara, 23 Haziran 1939

Bay Büyük Elçi,

Türkiye ile Suriye arasında arazi meselelerinin kat'i surette hal ve tesviyesine müteallik bu günkü tarihli Anlaşmaya atfen, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin Fransa Cumhuriyeti Ali Komiserinin Sancak idaresi namına, yukarıda anılan Anlaşmanın 1 inci Maddesinde mevzuubahs arazide icra edilecek asarı atika hafriyatı hakkında akdetmiş olduğu zirde mezkür mukaveleleri muteber tanıdığım arz ile şeref kazanırım.

I- Princeton Üniversitesi ve Fransa Cumhuriyeti milli müzeleri ile olan mukavele:

(Mukavelenin tarihi: 8 Nisan 1937)

(Mukavelenin müddeti: 1 kanunusani 1937 tarihinden itibaren 6 sene)

II- Sir Leonard Wooley riyasetinde İngiliz Müzeler Heyeti ile olan mukavele:

(Mukavelenin tarihi: 1 teşrinievvel 1936)

(Mukavelenin müddeti: 5 sene)

III- Dr. Calvin Mac Ewan idaresinde Şikago Şark Enstitüsü Heyetile olan mukavele:

(Mukavelenin tarihi: 20 Eylül 1935)

(Mukavelenin müddeti: 6 sene)

İhtiramatı faikanın kabulünü rica ederim, Bay Büyük Elçi.

Ekselans Bay René Massigli,

Fransa Büyük Elçisi

Ankara

Ankara, 23 haziran 1939

Bay Vekil,

Zatı Devletleri bu günkü tarihli mektuplarında, aşağıda tadad edilen ve bu günkü tarihli Anlaşmanın 1 inci Maddesinde istihdaf edilen arazide icra edilecek asarı atika hafriyatına müteallik mukaveleleri Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin muteber tanıdığını iş'ar buyurmak lütfunda bulundunuz.

(I- Princeton Üniversitesi ve Fransa Cumhuriyeti milli müzelerile olan mukavele:

(Mukavelenin tarihi: 8 Nisan 1937)

(Mukavelenin müddeti: 1 kanunusani 1937 tarihinden itibaren 6 sene)

II- Sir Leonard Woolley riyasetinde İngiliz Müzeleri Heyeti ile olan mukavele:

(Mukavelenin tarihi: 1 teşrinievvel 1936)

(Mukavelenin müddeti: 5 sene)

III- Dr. Calvin Mac Ewan idaresinde Şikago Şark Enstitüsü Heyetile olan mukavele:

(Mukavelenin tarihi: 20 Eylül 1935)

(Mukavelenin müddeti: 6 sene)

Sened ittihaz ettiğim işbu iş'arınıza teşekkürle kesbi şeref eylerim.

İhtiramatı faikamın kabulünü rica eylerim. Bay Vekil.

Ekselans Bay Şükrü Saracoğlu,

Hariciye Vekili

Ankara